НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ЗВІТ

Комітету НААУ з питань експертного забезпечення адвокатської діяльності

за 2025 рік

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КОМІТЕТ

Комітет з експертного забезпечення адвокатської діяльності є постійно діючим колегіальним дорадчим органом, утвореним при Національній асоціації адвокатів України відповідно до розпорядження Голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України від 25 вересня 2015 року №102.

Завдання Комітету: надання інформаційно-методологічну допомогу адвокатам з метою використання ними у всіх видах адвокатської діяльності експертного забезпечення.

Основними завданнями Комітету є: підготовка та надання рекомендацій (практичної допомоги) адвокатам при призначенні судових експертиз та експертних досліджень з метою захисту прав та інтересів громадян, юридичних осіб та держави, підготовка та надання рекомендацій з метою проведення аналізу висновків експертиз та експертних досліджень для визначення їх найефективнішого застосування у професійній діяльності адвоката, підготовка та надання рекомендацій (практичної допомоги) та ін.

2. СКЛАД КОМІТЕТУ

станом на 31.12.2025

Головою Комітету є Віоллета Федчишин, призначена розпорядженням Голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України від 28 вересня 2015 року №72/1.

v.fedchyshyna@mail.unba.org.ua

Заступник голови Комітету:

Репешко Павло Іванович

Члени Ради Комітету:

Гранатюк Олег Вікторович

Дощенко Катерина Костянтинівна

Стадник Андрій Любомирович

Терещенко Тетяна Миколаївна

3. ПРОВЕДЕНІ ЗА ІНІЦІАТИВОЮ КОМІТЕТУ ЗАХОДИ ПРОТЯГОМ 2025 РОКУ

15 квітня за ініціативою Комітету відбувся круглий стіл на тему «Нормативно-правове регулювання психолого-психіатричної експертизи та суб'єкти її проведення». Під час заходу обговорювались питання щодо законодавчого регулювання та діяльності державної установи «Інститут судової психіатрії МОЗ України» у сфері проведення психолого-психіатричних експертиз в Україні, а також судова практика, проблеми призначення та проведення психолого-психіатричних експертиз.

Серед доповідачів були члени Комітету НААУ з питань експертного забезпечення адвокатської діяльності та Комітету НААУ з питань електронного судочинства та кібербезпеки адвокатської діяльності.

Також участь у заході взяли: начальник відділу правового забезпечення КНП "Клінічний заклад з надання психіатричної допомоги" виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) Юлія Бондарчук, фахівець в галузі судово-психологічної експертизи Наталія Алікіна, судовий експерт-психолог, д.ю.н. Микита Панов, заступник генерального директора з судової експертизи ДУ «Інститут судової психіатрії МОЗ України» Олександр Ревенок, судовий експерт лабораторії досліджень об'єктів інтелектуальної власності та товарознавчих досліджень НДСЕ у сфері інформаційних технологій та інтелектуальної власності Міністерства юстиції України Катерина Мотузка, представники ДніпроНДІСЕ та інші.

2 травня з ініціативи Комітету у співпраці з провідними науково-дослідними інститутами судових експертиз НААУ організувала круглий стіл з питань експертного забезпечення адвокатської діяльності.

Спікерами заходу виступили науковці, судові експерти та практикуючі адвокати. Всього участь у круглому столі взяло більше восьми тисяч адвокатів.

На думку адвокатської спільноти, основними проблемами у сфері судової експертизи є нерозмежування експертами понять «вихідні дані» та «професійна інформація» і хибне тлумачення останньої як заборони на самостійне збирання матеріалів.

Така практика фактичного самообмеження експертів призводить до відмови від використання відкритих фахових джерел, зокрема статистичних даних, ринкової інформації та технічних нормативів, які є необхідними для формування обґрунтованого, повноцінного експертного висновку.

Подібний підхід завдає особливої шкоди у складних економічних, будівельних та екологічних експертизах, де ігнорування професійної інформації не лише знижує якість дослідження, а й прямо суперечить вимогам чинних стандартів експертної діяльності.

За словами Голови НААУ, РАУ Л. Ізовітової, експерти іноді уникають критичного аналізу достатності наданих матеріалів, що відкриває шлях до маніпуляцій з боку сторін провадження і перетворює експертизу на інструмент створення доказів, а не їх дослідження. А це порушує принцип неупередженості експерта та рівності сторін.

Детальніше за посиланням.

16 травня за ініціативи Комітету та у співпраці з Міністерством юстиції та Національним науковим центром «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» відбувся круглий стіл «Стандарти професійної поведінки адвокатів та судових експертів: проблемні питання та шляхи їх вирішення».

На принциповій відмінності між організацією адвокатури та судової експертизи в Україні наголосила Голова НААУ, РАУ Лідія Ізовітова. Адвокатура діє за моделлю професійного самоврядування, що передбачає повну інституційну автономію: доступ до професії, дисциплінарні процедури та правила етики визначаються виключно органами, сформованими самими адвокатами.

Такий підхід відповідає європейським конституційним стандартам, схваленим Венеціанською комісією, і є міжнародним зобов'язанням України перед Радою Європи, закріпленим ще у Висновку ПАРЄ № 190 від 1995 року.

Під час заходу його учасникам презентувати пілотний проєкт ННЦ ІСЕ гарячої лінії судово-експертної підтримки, після чого відбулося обговорення за тематичними напрямами у форматі запитань і відповідей.

Запровадження нових сервісів підтримки адвокатів, розвиток відкритого діалогу між експертами й правниками, вдосконалення дисциплінарних процедур і приведення законодавства у відповідність до сучасних викликів – усе це має стати спільною відповідальністю професійних спільнот і держави.

Кінцевою метою таких змін залишається одне: забезпечити справедливий розгляд справ, рівність сторін і зміцнити довіру суспільства до правової системи.

Детальніше за посиланнями:

Незалежність адвокатури і підзвітність експертизи: моделі різні, відповідальність спільна;

Дисциплінарна відповідальність адвокатів: як працює система і чому досвід важливий для експертів;

Консультації експертів, захист таємниці і статус спеціалістів: що турбує захист.

4. ЗАХОДИ (КРУГЛІ СТОЛИ, КОНФЕРЕНЦІЇ, ФОРУМИ ТОЩО), УЧАСТЬ У ЯКИХ ВЗЯЛИ ЧЛЕНИ КОМІТЕТУ

31 січня заступник голови Комітету **Юрій Григоренко** взяв участь у І Міжнародній науково-практичні конференції Науково-дослідного центру незалежних судових експертиз, присвяченої актуальним питанням розвитку українського простору судово-експертної діяльності.

Представник НААУ зазначив, що ключовим принципом реформування судово-експертної діяльності в Україні має залишатися забезпечення незалежності експертів та рівності всіх учасників судового процесу.

Конференція зібрала провідних експертів, науковців та представників урядових і міжнародних організацій.

Програма конференції включала панельні дискусії, під час яких обговорювалися питання підвищення ефективності взаємодії між суб'єктами судово-експертної діяльності та сектором безпеки й оборони України, а також роль судово-експертної діяльності у забезпеченні правосуддя та демократичних цінностей.

Учасники також мали можливість ознайомитися з науковим журналом «Forensic Science» та обговорити важливі питання розвитку судово-експертної практики на національному та міжнародному рівнях.

Детальніше за посиланням.

23 травня голова Комітету **Віоллета Федчишина** взяла участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання судової експертизи і криміналістики», що проходила на базі Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса».

Представниця Комітету НААУ виступила із доповіддю на тему «Наукові критерії оцінки експертної думки». Зокрема, вона нагадала, що висновок судового експерта, складений на підставі використання спеціальних знань, є одним із джерел доказів. І він не може бути замінений іншим доказом.

При цьому оцінка об'єктивності та обґрунтованості висновку є найбільш спірною і дискусійною у судовому процесі. Адже специфіка оцінки таких доказів полягає в тому, що змістовна сфера думки оцінюється судом, який не має спеціальних знань, і фактично оцінює висновок експерта лише з точки зору дотримання принципів логічного мислення та загальних знань. Призначаючи експертизу, суд не може прийняти рішення щодо методів і способів, які повинен використати експерт в процесі дослідження, оскільки цей вибір належить виключно особі, яка володіє спеціальними знаннями.

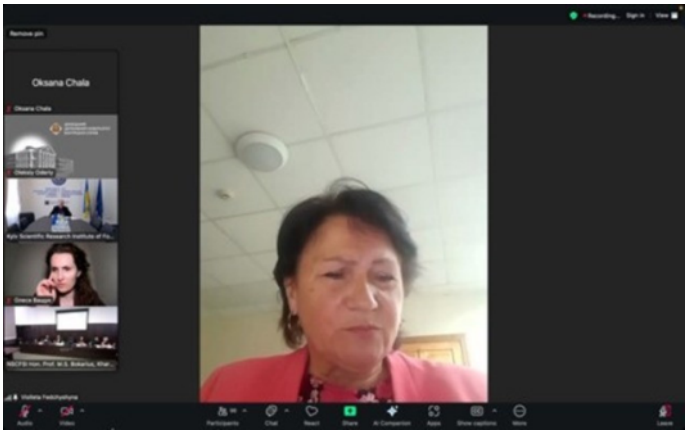

Водночас, оцінюючи докази за власним переконанням, суд має правильно оцінити доказ.

Саме тому, на думку В.Федчишиної, суду необхідні наукові критерії для оцінювання фактів, наведених у висновку експерта за відповідною спеціалізацією. Це зумовлює необхідність створення прозорих підходів до надання методичної допомоги і рекомендаційних роз'яснень і судам, і експертам.

Конференція «Актуальні питання судової експертизи і криміналістики» була присвячена 150-річчю від дня народження відомого вченого-криміналіста, доктора наук, професора Рудольфа Арчибальда Рейса.

Участь у ній узяли судові експерти, науковці закладів вищої освіти та науково-дослідних установ, працівники правоохоронних органів, судів та інші фахівці у галузі права, криміналістики і судової експертизи.

Присутні обговорили наукову спадщину Рейса, яка стала основою сучасних методів розслідування злочинів і впровадження експертних технологій. У центрі уваги були актуальні питання судової експертизи та криміналістики, новітні досягнення у цих сферах, а також шляхи подальшого розвитку. Окремо наголошувалося на важливості впровадження результатів теоретичних досліджень у практику, обміну досвідом і напрацюваннями між фахівцями.

Детальніше за посиланням.

З 26 по 30 травня 2025 року в Конгрес-центрі Дубліна (Ірландія) відбулася міжнародна конференція Європейської академії судових наук (EAFS 2025) – найбільший у Європі професійний форум у сфері криміналістики та судової експертизи, який проводиться раз на три роки.

Участь у церемонії відкриття заходу, який об'єднав представників 63 країн світу, взяла голова Комітету **Віоллета Федчишина**.

Цьогорічна програма EAFS була орієнтована на міждисциплінарний діалог між експертами, юристами, правоохоронцями та науковцями. Серед основних тем – інновації у судовій науці, новітні технології та методики досліджень, підвищення стандартів доказовості та оцінки доказів, а також забезпечення якості в експертній діяльності. Значну увагу учасники заходу приділили питанням акредитації установ, європейської інтеграції та розвитку професійних стандартів у країнах-членах ENFSI.

У межах конференції відбулася щорічна зустріч Європейської мережі інститутів судових наук (ENFSI), що об'єднує керівників основних судово-експертних установ Європи, включно з Україною. Під час пленарних доповідей, панельних дискусій, семінарів і презентацій було представлено ініціативи провідних фахівців, а також обговорено напрями реформування української системи судової експертизи відповідно до європейських стандартів.

Окремим фокусом став проєкт FOR-FUTURE, що реалізується за підтримки ЄС під гаслом «Наука, що підтримує правосуддя». Учасники конференції підкреслили важливість підтримки наукових ініціатив, що сприяють справедливому та ефективному здійсненню правосуддя.

18–20 вересня 2025 року у місті Гданськ (Республіка Польща) відбувся XXI Міжнародний конгрес з криміналістики «Криміналістика і судова експертологія: наука, освіта, практика».

Організаторами конференції виступили: Вища школа професійної освіти (University College of Professional Education), Поморський університет (Pomeranian University), Польське товариство криміналістики (Polish Criminalistics Society), Литовське товариство криміналістики (Lithuanian Criminalistics Society), Європейський центр Солідарності (European Solidarity Centre), Центр судових експертиз Литви (Forensic Science Centre of Lithuania).

Від НААУ участь у роботі XXI Міжнародного конгресу взяла голова Комітету, доктор юридичних наук **Віоллета Федчишина**.

Почесним гостем заходу став Брунон Голист – заслужений професор, габілітований доктор, почесний доктор Університету в Білостоку (2011) та Державного університету штату Насарава в місті Кеффі (Нігерія, 2023). Університет у Кеффі присвоїв йому звання почесного професора та заснував на його честь Інститут європейських студій. Він також є консультантом Вищої школи професійної освіти у Вроцлаві.

Брунон Голист спеціалізується на криміналістиці, кримінології та віктимології. Обіймає посади професора у Варшавському університеті прикладних наук та Седлецькому університеті, а також має звання почесного професора Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині. Він є ініціатором і засновником Польського товариства криміналістики, почесним президентом Польського товариства психічної гігієни та президентом Польського товариства суїцидології. Є членом численних міжнародних наукових комітетів і викладав як запрошений професор у різних країнах, висвітлюючи теми, пов'язані з суїцидологією, віктимологією та кримінологією.

Під час конгресу відбулося обговорення актуальних проблем сучасності, зокрема серед питань обговорення були:

- Права людини в контексті запобігання злочинності.
- Судова експертиза – сполучна ланка між криміналістикою та іншими допоміжними дисциплінами.
- Сучасні технології та штучний інтелект у криміналістиці та судовій експертизі.
- Специфіка оперативно-розшукової діяльності у боротьбі з транснаціональною злочинністю.
- Огляд і дослідження місця злочину та інші слідчі дії: проблеми, тенденції та перспективи.
- Взаємодоповнюваність кримінального процесу, криміналістики та судової медицини в боротьбі зі злочинами проти життя та здоров'я.
- Академічні установи, правоохоронні органи, ЗМІ та неурядові організації та їхня роль у процесі запобігання злочинності.
- Внесок неурядових організацій у розвиток криміналістики.
- Роль політики, теорії та філософії криміналістики в боротьбі зі злочинністю.

5. ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, КОМЕНТАРІ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ТОЩО) ЧЛЕНІВ РАДИ КОМІТЕТУ

Віоллета Федчишина:

Нормативно-правове регулювання проведення судово-психіатричної експертизи в Україні

Юрій Григоренко:

- Державний чи приватний: як адвокату правильно обрати експерта для суду
- Дисциплінарна відповідальність судових експертів: що змінилося у законі та як це використати адвокату
- Роль судової експертизи у проведенні форензік розслідувань
- Судова експертиза: державна vs приватна
- Розмежування судових економічних експертиз: спеціальності 11.1, 11.2, 11.3
- Чому позитивна судова експертиза це 50% виграної справи?
- Від конфронтації до співпраці. Спільні стандарти професійної поведінки адвокатів та судових експертів
- Судовий експерт та фахівець: у чому різниця процесуального статусу залученого спеціаліста?
- Проблеми правової невизначеності статусу фахівців, залучених до проведення експертиз

6. ЗДІЙСНЕННЯ ІНШОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СПРЯМОВАНОЇ НА РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ

14 березня НААУ та Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. засл. проф. М.С.Бокаріуса» домовилися про реалізацію спільних проектів, спрямованих на максимальне використання досягнень науки і техніки й судово-експертної діяльності у забезпеченні правосуддя та правничої допомоги. Меморандум про співпрацю підписали голова НААУ, РАУ **Лідія Ізовітова** та директор ННЦ **Сергій Тюлєнєв**.

Для досягнення мети меморандуму, відповідно до своєї компетенції та в межах наявних ресурсів сторони домовилися про такі напрями роботи:

- організація і проведення заходів (наукових конференцій, симпозіумів, зустрічей, круглих столів, семінарів тощо);
- обмін науковою інформацією і друкованими виданнями та здійснення спільних видань з питань судової експертизи й адвокатської діяльності;
- здійснення просвітницьких заходів (лекцій, навчальних програм);
- надання практичної допомоги під час виконання сторонами їхніх завдань відповідно до законодавства.

Координацію питань із виконання меморандуму з боку НААУ покладено на Комітет НААУ з питань експертного забезпечення адвокатської діяльності.
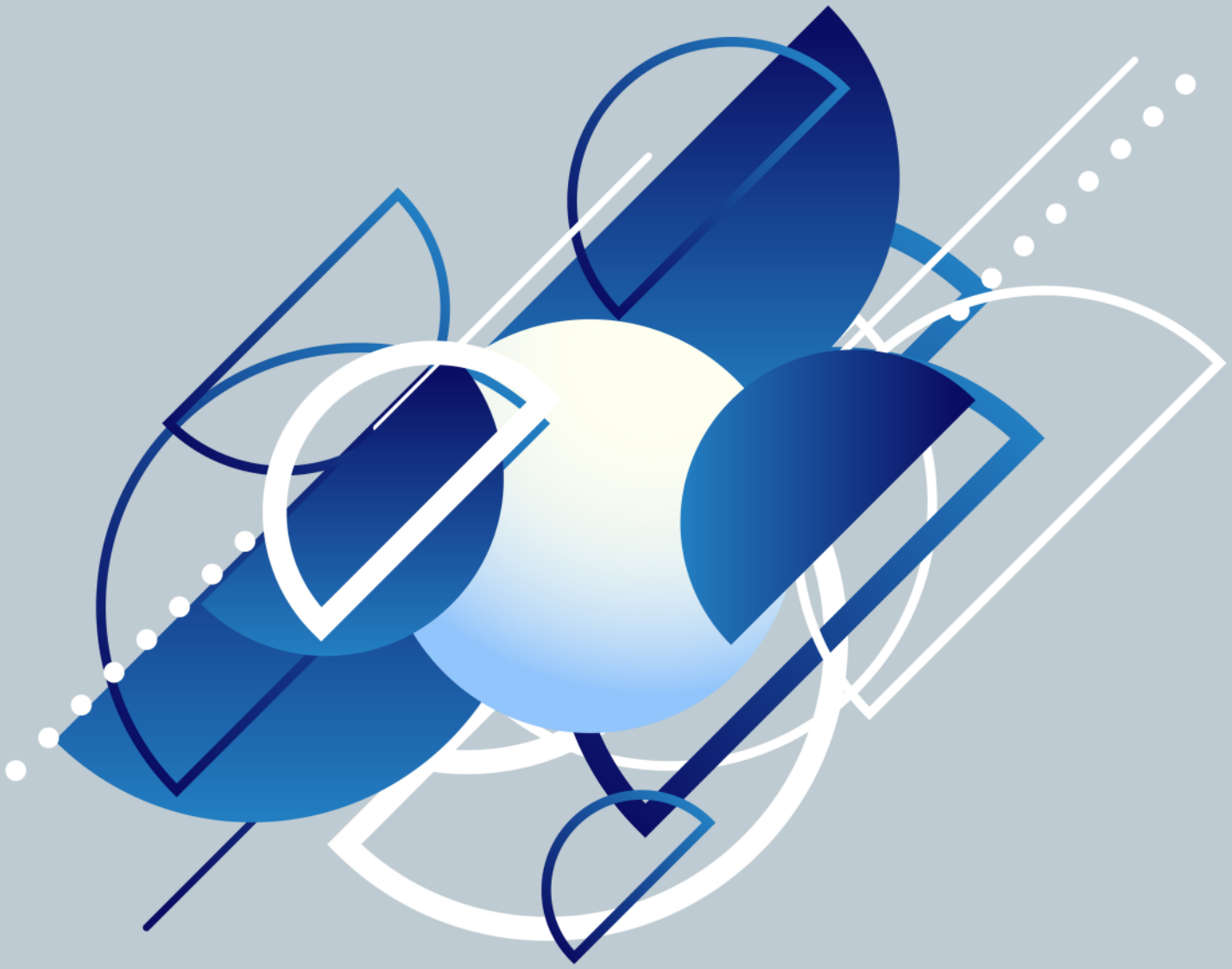
НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ